

ਕਲਾ ਦੇ ਝਰੋਖੇ ਤੋਂ

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ

ਨਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ

ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ? ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਧਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ? ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਜੋ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਇਹ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਆਂ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਥੇ ਉਚ ਨੀਚ ਦਾ, ਜਾਤਾਂ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਨਾ ਰਹੇ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 'ਸਿੰਘ' ਅਤੇ 'ਕੌਰ' ਜ਼ਰੂਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਉਪਨਾਮ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਤ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋਵੇ। ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਯਤਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਦਿਸ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਚੰਗਾ ਸਿੱਖ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਚੰਗਾ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਖ ਪਹਿਚਾਣ ਜਾਂ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸ ਕੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਤਾਂ ਹੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦਾ ਜਿਥੇ ਫਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਹ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਫੋਕੀ ਸ਼ਾਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੱਲ ਇਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਝ ਜਥੇਦਾਰ ਟੋਹੜਾ ਜੀ ਨੇ, ਜੋ ਆਪ ਹੀ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਸਨ, ਆਪ ਹੀ 'ਖਾਲਸਾ 1995' ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਚੰਗਾ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨ ਦੀ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਹੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਤਿਆਗ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਗੁਣ ਹੈ।

ਘੋਲੀਆਂ ਕਲਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ :

ਘੋਲੀਆਂ ਕਲਾਂ (ਮੋਗਾ) ਵਿਚ 24 ਸਤੰਬਰ ਦਾ ਦਿਨ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿਨ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਲਸ ਮੰਚ ਵਲੋਂ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਲਹਿਰ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ

ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹਦੇ ਤਿੰਨ ਪੜਾਅ ਹਨ। ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ, ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪੁਰਾਣਾ। ਇਹ ਤੀਸਰਾ ਪੜਾਅ ਇਕ ਜਥੇਬੰਦ ਉਪਰਾਲੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਨਿਆਮਤਾਂ ਉਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਬੰਦਾ ਉਸ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਾਣੇ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ਅੱਖਰ ਗਿਆਨ 'ਤੇ ਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਆਮ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਭੁੱਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਰੋਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਵੇਦਨਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਘੋਲੀਆਂ ਕਲਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿਚ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਹੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਵੱਲ ਕੋਈ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹੋਰਨਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਬੰਦੇ ਦਾ ਇਹ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਅੱਖਰ ਗਿਆਨ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਕ ਬਾਰੇ ਚੇਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਚੰਗਾ ਸਮਾਜ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹੋਰ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਰਜ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖਰ ਗਿਆਨ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪੁੱਜਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਲਸ ਮੰਚ ਨੇ ਐਲਾਨਿਆਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਾਰਜ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਲਿਆ ਹੈ।

ਪਲਸ ਮੰਚ ਨੇ 14 ਸਾਲ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ, ਪਿੰਡ, ਘਰ, ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਹਿਤਕ ਕਾਰਜ ਵੀ ਉਹ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਏਗੀ, ਇਹ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਹੈ।

ਲੋਕ ਕਵੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ : ਇਸ ਸਾਲ 5 ਨਵੰਬਰ ਐਤਵਾਰ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਰਾਏਸਰ ਇਕ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਖਬਰ ਬੜੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਦੇਣ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਮੰਗਦੀ ਹੈ।